

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 952.

CHICAGO, ILL., 10. DECEMBRA (DECEMBER 10), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KJE SO "PRIJATELJI DELAVSTVA"?

V okrožju antracitnega (trdega) premoga v Pennsylvaniji traja stavka že od 1. septembra t. l. Nad 160,000 delavcev je direktno prizadetih. Mnogo tisoč drugih je bilo ob delo in zaslužek radi prekinjenja obrata v premogovnikih. Po treh mesecih stavke je položaj isti kakor dne 1. septembra. Namreč, operatorji nasprotujejo zahtevam premogarjev enako kakor pred stavko. Tri mesece brezposelnosti je za delavce udarec, posebno če so vsi brez posla in si ne morejo pomagati drug drugemu, kakor si v delni brezposelnosti, na primer v času industrialne krize.

Radi trimesečnega prekinjenja obrata v rovih ne trpi niti eden lastnik premogovnikov pomankanja. Nihče izmed njih ne bo obubožal radi tega. Na stavko so bili pripravljene veliko bolj kakor premogarji. Zaloge premoga, katere so jim delavci nakopali tekom leta, so prodali radi stavke dražje, in prodali so radi pomankanja dobrega tudi ves svojih slabi premog. To jim je plačalo tiste stroške, ki jih imajo operatorji vsled stavke.

Odbor premogarske unije ni pričakoval tolikega odpora. Računal je, da mu bodo priskočili v tej borbi na pomoč "prijatelji delavstva", med njimi predsednik Coolidge, za katerega je John Lewis prošlo leto marljivo agitiral. Ali Coolidge molči, ker se ne sme zameriti operatorjem. Lewisovo upanje je splavalo po vodi. Nedavno je naslovil na administracijo v Washingtonu apel, v katerem slika, kako zveze operatorjev rovov mehkega premoga kršijo Jacksonvillsko pogodbo, katera je bila sprejeta s posredovanjem vladnih organov. Ali vlada se tudi v tej pritožbi ne zgane, ker je njena naloga braniti interese posedujočih slojev.

Medtem, ko se delavstvo na antracitnih poljih bori že četrti mesec proti samopašnim gospodarjem, se premogarji na poljih mehkega premoga bore da obvarujejo unijo, kateri so gospodarji izpodkopali tla s sistematičnimi izprtji, dolgotrajno brezposelnostjo, izmozgavanji in z neprekidnim obratom v neunijskih okrožjih.

V tej krizi apelira Lewis na "delavske prijatelje", katerih je baje samo med kongresniki

lepo število, da se drugih niti ne omenja. Ali dozda se je edini Berger oglasil, ampak Berger je socialist, predsednik Lewis pa je patriot in mu ni za pomoč socialistov. Mogoče mu je danes dobrodošla, četudi se dela, kakor da mu ni za kooperacijo socialistov v borbi rudarjev proti operatorjem. On je namreč le za "prijatelje delavstva", dasi jih sedaj najbrž po tihem preklinja. Toliko se je mučil za Coolidge, toliko delal za druge "delavske prijatelje", toliko si prizadeval da potlači socialistični vpliv v uniji, "razkrival" komunistične zarote, "delavski prijatelji" in operatorji pa ne poznajo nobene hvaležnosti. Gre se za profit, in kadar je ta v ospredju, tedaj delavski "prijatelji" prenehajo biti "delavski" prijatelji in so samo še prijatelji interesov katerim služijo.

Pennsylvanski governor Pinchot, republikanec, ki se oglašja za progresivca, je pred par tedni ponovno skušal posredovati v tej stavki. Konferiral je z zastopniki premogarjev in z operatorji. Sestavil je gotove pogoje in jih predložil obema strankama; ti pogoji naj bi v načelu služili kot podlaga za pregovore in sporazum. Zastopniki premogarjev so sprejeli Pinchotovo posredovanje in pogoje. Operatorji so jih odklonili. Gubernor je dejal, da mu je resnično žal, ni pa še podvzel nobenih drugih korakov, da bi prisilil operatorje na pristanek v pogajanja. Sicer operatorji ne odklanjajo pogajanj z unijo. Predno pa bi v nje pristali, zahtevajo, da se vrnejo premogarji takoj na delo pod prejšnjo plačilno lestvico. "Check off" (sistem, na podlagi katerega delodajalci odračunajo od plače delavcev članarino uniji) odklanjajo. Zahtevajo, da se more o plačilni lestvici vsak čas razpravljati. Na primer, pogodba z unijo je veljavna za štiri leta. Ali ne bila bi veljavna za plačilno lestvico. Ako bi operatorji leto po sprejetju pogodbe rekli, da je plača previsoka, bi imeli pravico naznaniti to uniji, ta bi morala poslati svoje zastopnike, prišli bi tudi večaki in pogajanja za revidiranje plačilne lestvice v prilog operatorjev bi bila v teku. Seveda bi se v pogodbi radi lepšega glasilo, da ima tudi unija vsak čas pravico zahtevati zvišanje plač delavcem, ali to bi bilo samo na papirju.

“Mi branimo interese odjemalcev premoga,” pravijo operatorji. Ker se trdi premog rabi za kurjavo v stanovanjih, je teh odjemalcev zelo veliko. Kapitalistični listi priobčujejo uredniške članke, v katerih se strinjajo z operatorji, da je treba varovati interese konsumentov. Atentator na ljudske interese je torej unija, oziroma premogarjji. Tak vtis dobi čitatelj ki je navezan za svojo duševno hrano na kapitalistične liste.

In ker so ti v večini, zato je tudi javno mnenje v tej stavki ali brezbrizno, ali pa proti premogarjem, “ker še vedno niso zadovoljni, dasi prejemaže že sedaj previsoke plače.”

Sedanja stavka premogarjev, kakor tudi položaj premogarjev na poljih mehkega premoga, pokazuje, da je nekaj radikalno zavoženega v ameriškem delavskem gibanju. Ta zavoženost je taktika ameriških unij, ki se zanašajo na “prijatelje delavstva” in na kapitalistične liste, v bitkah pa so potem prisiljene dajati čezmerne žrtve in kljub temu izgublajo, ali pa so pridobitve drago kupljene z žrtvami. Vsi taki pojavi so zgovoren dokaz, da bo ameriško delavstvo moralo prenehati “nagrajevati prijatelje in kaznovati sovražnike” ter se oprijeti delavske politike v interesu delavskega ljudstva. Če je politična stranka dobra in koristna za privatne interese, čemu ne bi bila dobra in koristna za delavstvo?

***

Anarhija v premogovi industriji.

Izmed 100,000 premogarjev v Illinoisu jih je samo 60,000 zaposlenih, pred par meseci pa komaj dobra tretjina.

Razmerje v drugih unijskih okrožjih (Pennsylvania, Ohio, Indiana) ni nič boljše.

Neunijska premogovna okrožja v Kentuckyju, West Virginiji in Tennessee obratujejo v glavnem “s polno paro”. Rudarji delajo v teh krajih pod fevdalnimi razmerami. Napori unijskih organizatorjev so navadno zatrti sproti, ker imajo kompanije izvežbane protiagente, ki natolcujejo, rujejo, vohunijo in intrigirajo. Unijske organizatorje tudi izganjajo iz kemp in če je le prilika, poskušajo nad njimi s fizično silo. V gotovih krajih West Virginije in mnogih drugih je unijski organizator nelegalna oseba. Če ga kompanijski stražniki zalotijo, ga odzenejo v zapor in potem iz kempe z naročilom, da naj se več ne vrne, ako hoče hoditi po svetu nepoškodovan.

V Pennsylvaniji se operatorji, med njimi Andrew Mellon, član Coolidgeva kabineta in multimilijonar, prizadevajo zlomiti moč unije in vpostaviti plačilno lestvico iz leta 1917. Njihov glavni agent v tem prizadevanju je E. S. McCullough, nekdanji podpredsednik U. M. W. Izmed bivših glavnih odbornikov premogarske

unije je sedaj v službi sovražnikov tudi Tom L. Lewis, predsednik U. M. W. do l. 1911. Tom Lewis je sedaj tajnik New River Operators' Association of West Virginia, katera sedaj pošilja brezdimni premog na trg, ki ga je imel pred stavko trdi premog.

Način, po katerem obratuje ameriška premogova industrija, je nepraktičen in drag. Ne bo pa se jo izboljšalo z izkoriščanjem premogarjev, ampak z reformiranjem obrata v splošnem. To pa je mogoče doseči samo z nacionalizacijo, in v tem smislu bo kongresnik Berger predložil zbornici rešitev tega problema, ki je ne samo problem industrije kot take, ampak problem delavcev in njihovih družin, kateri so zaposleni v tej sedaj tako anarhično urejeni industriji.

***

Vatikan in ameriška prohibicija.

Nekak prohibicijski odbor, v katerem so zastopane razne protestantske in nekatere katoliške organizacije, katere se navdušujejo za prohibicijo, je poslal papežu spomenico, v kateri se pritožuje, da katoliška cerkev v Ameriki ne vrši svoje dolžnosti v pogledu prohibicije. Ako bi katoliška duhovščina hotela sodelovati z oblastimi in drugimi zakonoljubnimi faktorji, bi bilo mnogo manj težav uveljaviti prohibicijo kakor jih je danes. Ta odbor namiguje papežu, da je sovrašтво Ku Klux Klana zato tolikšno proti ameriškim katoličanom, ker premalo store da se prohibicijo v resnici uveljavi.

Ko je bila spomenica tega odbora objavljena v ameriških listih, je katoličane precej razburila in potem so pričeli izjavljati, da se sveta stolica ne bo vmešavala v to povsem ameriško zadevo političnega značaja. Ampak storjeni so bili koraki, da se je Vatikan opozorilo na to, in papež bo moral vseeno nekoliko premišljevat, kako naj odgovori, da ne bo razžalili katoličanov, niti dal novo orožje pristašem prohibicije za boj proti katoliški hierarhiji.

Izmed vseh večjih konfesij v Ameriki je katoliška edina, ki se ne bori za prohibicijo z enakim ognjem kakor nekatere protestantske cerkve. Vzrok je v pripadnikih katoliške cerkve. Irci, katerih je v tej deželi več milijonov, skoro vsi katoličani, se ne navdušujejo za prohibicijo. Poljaki, ki so tudi mnogobrojni, ne smatrajo, da se prohibicija tiče njih. Katoliški Nemci, katerih je mnogo v tej deželi, niso navdušeni za take prepovedi, dasi je med njim izmed vseh ameriških katoličanov še največ pristašev prohibicije. Kar se tiče Čehov, Slovencev, Hrvatov in Litvincev, ne študirajo, kako bi prohibicijo uveljavili, ampak kako bi jo napravili neškodljivo pivcem in tistim ki se pečajo s prodajo “trdih” pijač. Na protestantskih cerkvenih

slavnostih se ne pije nič alkoholnega. Na katoliških se pije tudi kaj "močnega", ako ne javno, pa naskrivaj. Papež ne bi mogel odpraviti te navade, tudi če bi poskusil, kar pa ne bo. Radi lepšega bo dejal, da je dolžnost katoličanov spoštovati zakone in pomagati civilnim oblastim, da se jih izpolnuje. Pijače pa se zato ne bo nič manj popilo.

Nemčija sprejela "varnostni pakt".

Nemška vlada je imela mnogo truda, predno je bila v stanju pridobiti večino poslancev v državnem zboru za ratificiranje varnostnega pakta, katerega so sprejeli zastopniki zavezniških držav in Nemčije na konferenci v Locarnu.

Največ opozicije v Nemčiji so delali nacionalisti, ki so proti sporazumom, kajti njih cilj je obnovitev kajzerske Nemčije v prejšnjih mejah. Komunistična stranka je nasprotovala vsled navade, nemški fašisti pod vodstvom generala Ludendorffa pa z istega razloga kakor nacionalisti. Demokratske in socialistična stranka je glasovala za pakt.

Rudarska jetika.

F. L. I. S.

Zvezni rudniški urad poudarja resno nevarnost pljučnih bolezni, na katerih trpijo rudarji vsled vdihovanja neznatno drobnih prašnih drobcev. Najvažnejša izmed teh pljučnih bolezni je takozvana silicosis, znana tudi pod imenom rudarska jetika (miners' phthisis, miners' consumption). Ta bolezen nastaja vsled vdihovanja kamenega prahu, zlasti prahu od kremenca (silica).

Znano je, da se silicosis pojavlja v velikem delu rudniških pokrajin po svetu, kjer se koplje v trdo skalo. Bolezen ki izvira od vdihavanje prahu v kovinskih rudnikih, najdemo v mnogih državah Združenih Držav, v Novi Zelandiji, Avstraliji, Južni Afriki in na Angleškem. Prejšnja preiskovanja rudniškega urada so pokazala obstoj te bolezni v mnogih rudniških okrajih Združenih Držav. V enem okraju je rudniški urad našel, da je izmed 1,018 zdravniško pregledanih rudarjev imelo 432 to bolezen.

Morda v nobeni deželi niso toliko proučili silikoze kot v Južni Afriki, kjer je izredno veliko število ljudi, od 12,000 do 15,000 belokožcev in skoraj 180,000 črncev, živečih v razmeroma malem okraju, izpostavljenih kamenemu prahu, ki vsebuje visok odstotok kremenca. Tekom preiskave s strani posebne komisije se je nekoč našlo, da je izmed 12,000 rudarjev približno tisoč mož vsako leto prišlo do takega razvoja rudarske jetike, da niso bili več sposobni za delo.

Na Angleškem so statistični podatki pokazali, da je bila mortaliteta vsled jetike pri delavcih v rudnikih kositra večja kot v katerikoli drugi industriji. V zapadni Avstraliji so našli, da je mortaliteta radi bolezni na dihalih med rudarji znašala 539 na vsakih 100,

000 ljudi, dočim mortaliteta iz istega vzroka znaša med ostalim odraslim prebivalstvom moškega spola le 167 na vsakih 100,000. Mortaliteta vsled tuberkuloze med moškimi čez 15 let znaša 6 na vsakih 100,000 ljudi, med rudarji pa 192.

Nekateri zdravniki so mnenja, da prah od kremenca s svojimi ostrimi in iglastimi drobci mehanično rani pljučne tkanine. Drugi so mnenja, da kremen (silica), ki je nekoliko raztopljev v vodi in v malce alkalnih tekočinah, zastruplja pljučne tkanine.

Način razvoja rudarske jetike je odvisen od kakovosti prahu, vdihane količine, od dolgosti dobe izpostavljen je prahu, od prejšnjih bolezni (zlasti tuberkuloze) in splošnega telesnega stanja rudarjev. Med delavci v zlatih rudnikih Južne Afrike se silicosis povprečno pojavlja po 7 in pol letih dela; najkrajša doba je bila dve leti in pol dela v rudnikih.

Silicosis se navadno deli v tri stopinje razvoja: v prvi stopinji se pojavljajo simptomi in fizični znaki poškodb v pljučnih tkanih, ali rudar ostane nadalje enako sposoben za delo. V drugi stopinji se pojavljajo odločni znaki silikoze in sposobnost za delo poje, da si ne veliko in ne za stalno. Tretja stopinja pokazuje, da posebni znaki silikoze so ali so bili prisotni in da je bolezen resno in za stalno napravila človeka nesposobnim za delo.

Poglavitni simptom, ki pokazuje prisotnost silikoze, je nadušljivost zlasti ob težjem delu. Poglavitni zunanji znak je zmanjšana razširljivost prs. Oba znaka sta lahka v početku bolezni in postajata čim dalje hujša z nadaljnim razvojem bolezni. Drugi znaki so kašljanje, pogosti prehladi in bolečine v prsih.

Rudarji, ki trpijo na silikozi, so bolj dovzetni za tuberkulozo kot normalni človek. Bolniki v prvi stopinji razvoja lahko ozdravijo, ako se premestijo v primerno okolico, v drugi stopinji se znatno popravijo in v tretji nekoliko.

Odpravljanje nevarnosti silikoze je odvisno od tega, da se prepreči nabiranje prahu potom metod mokrega kopanja in vrtnanja, potom močenja sten, stropov in tal in kupčkov prahu in kamenja, s tem da se oprši prah, ki nastane po eksploziji, potom dobre ventilacije rudnika in potom pregledovanja vseh rudarjev pred zaposlitvijo in potem v rednih presledkih.

Bogastva ameriških Indijancev.

Vrednost lastnine ameriških Indijancev se je znatno povišala tekom fiskalnega leta 1925. Zvezni indijanski urad ceni sedanje skupno vrednost indijanske lastnine na 1656 milijonov dolarjev. V to vrednost je zapadana lastnina toliko indijanskih plemen, kolikor onih posameznih Indijancev, ki so pod varštvom vlade.

Prirastek na vrednosti se pripisuje večji vrednosti petroleja in plina, premoga, svinca, cinka, asfalta in drugih rudnin v posestvih indijanskih plemen. Vrednost teh rudninskih naslag se ceni na skoraj 934 milijonov dolarjev. — F. L. I. S.

Ali je vaša naselbina kedaj zastopana pod naslovom "Agitatorji na delu"? Če ni, se priglasite vi za zastopnika. Pišite upravnštvu po potrebne listine.

RESOLUCIJE PENNSYLVANSKE KONFERENCE.

Proti dvigajoči se reakciji v slovenski ameriški javnosti.

Zavedno slovensko in drugo jugoslovansko delavstvo v Ameriki je imelo od začetka največje boje s klerikalci in s takozvanimi liberalci, okoli katerih so se zbirali "šifkartaši" in bankirski interesi. S smotrenim delom, bojem in vzgojo smo osvobodili tisoče naših delavcev izpod vpliva teh zavajalcev. V osrčju teh bojev so zrastle naše napredne podporne organizacije, proste klerikalnih pijavk. Med te organizacije večjega pomena spadati v prvi vrsti SNPJ. in tudi SSPZ.

Ko smo gradili SNPJ., smo jo gradili v veri, da bo to organizacija, kateri bodo interesi delavcev prvo in edino vprašanje. Gradili smo jo z namenom, da bo kontrolirana od zavednih delavcev za delavsko ljudstvo.

Naš trud ni bil zamanj! Kakor v Pennsylvaniji, tako je zavedno delavstvo drugod delalo za SNPJ. Mnogi so trpeli radi tega dela, bili so napadeni v javnosti in v naselbinah, bili so celo preganjani od nahujskanih ljudi, bili so fizično napadani—in rezultat vseh teh naših naporov je velika in močna SNPJ.

Ta njena veličina je pričela mikati vse njene nasprotnike. Ko so videli, da je ne morejo uničiti, ko so spoznali, da so vsa butanja od zunaj nanjo brez uspeha, so se oprijeli drugačnih taktik. Pričeli so ruvariti od znotraj s pomočjo agentov, klerikalnih in drugih, ki niso njeni člani, z namenom, da zasejejo med članstvom nezaupanje do odbora in Jednote.

Klerikalci vodijo to taktiko skozi zadnjih pet let. Poslednje čase so jim prišli na pomoč še takozvani komunisti, katerim stoje na čelu ljudje, kateri niso prav nič znani v jugoslovanski delavski javnosti. Tu imamo v mislih tiste jugoslovanske komunistične voditelje v Ameriki, ki se danes prištevajo h komunistom. Kje so bili preje, nam ni znano.

Ti ljudje so navalili s svojo mašino, katero je financiral kdo ve kdo — mi ne vemo — in katero so vodili nečlani SNPJ., na prošlo konvencijo SNPJ. Prišli so s ciljem, da ubijejo duh v Jednoti, ki jo je gnal navzgor s takim uspehom, kakršnega ne more beležiti nobena druga jugoslovanska podpora organizacija. Njihove mahinacije na konvenciji niso uspele, povzročili pa so Jednoti precej materialne in deloma moralne škode.

Takoj po konvenciji so ustanovili nekaj odsek, kateremu so dali ime "Progresivni blok SNPJ." Naša konferenca se ne bi pečala ž njim, ako se ne bi zavedala, da je boljše pravočasno opozoriti članstvo na nevarnost provokatorske taktike, katere se poslužujejo osebe, ki niso nikdar ničesar storile ne za to, niti ne za nobeno drugo jugoslovansko delavsko organizacijo v Ameriki.

Ameriški slovenski delavci imamo lepo navado, biti tolerantni z vsemi ki so pošteni, ne glede na prepričanje in nazore. Mi zagovarjamo svoje, drugim priznavamo enake pravice. Bilo pa bi napačno, ako bi tu ne bili previdni in ne ločili med poštenimi in nepoštenimi elementi. Kadar imamo in če vemo da imamo opraviti z ljudmi, ki nastopajo vsepovsod kot provokatorji, zavajalci in zakulisni agentje, tedaj smatramo za svojo sveto dolžnost, da postopamo z njimi po njihovi vrednosti.

Slovenske delavce, posebno članstvo SNPJ. svarimo da naj bo na straži, kajti bolje je razdiralnim elementom že v kali zadušiti njihove nakane, kakor pa pozneje z velikimi mukami popravljati škodo, ki bi jo naredili.

Mi ne obsojamo delavstva, ki je v komunistični stranki. Mi vemo, da so v njih radi tega, ker hočejo na svoj način in po svojih metodah ovreči sedanji red. Obsojamo pa tiste, ki pod krinko revolucionarnih fraz slabe delavske vrste in ubijajo moč delavskih organizacij. Obsojamo jih zatogadelj, ker s svojimi načini ne služijo delavstvu, ampak sovražnikom delavskih interesov. Takozvani "progresivni blok SNPJ." se je ustanovil pod vodstvom nečlanov SNPJ. Ustanovili so ga z namenom, da se bore proti tistemu elementu v SNPJ., ki jo je zgradil in jo vodi po poti lojalnosti in službovanja delavskemu razredu.

Bojne metode teh provokatorjev so enake, kakor metode klerikalcev in neklerikalnih reakcionarcev ter koristolovcev. Vsi imajo enak cilj in vsi so sovražniki napredka, sovražniki delavstva, in sovražniki zdrave, močne in razvijajoče se SNPJ., in veliki prijatelji samega sebe, to je svojih lastnih interesov.

Slovenski delavci in delavke, člani in članice SNPJ., kjerkoli opazite, da se je sovražnik prikradel med vaše vrste, da ruje in gloda od znotraj, kar ni mogel uničiti od zunaj, nastopite, kakor vam vелеva dolžnost, poštenost, razredna zavest in interes vaše organizacije!

Povejte jim, da niso to za kar se predstavljajo, ampak, da so hlapci nazadnjaštva, reakcije in kapitalizma!

Mi smo do zdaj znali voditi svoje organizacije, kajti to smo pokazali v praksi. Nasprotniki so pa pokazali, da niso znali voditi svojih. Mi smo znali popravljati svoje napake. Znali smo čistiti, kar je bilo med nami nezdravega, **IN BOMO ČISTILI V BODOČE.**

Bratje, sodrugi, naprej po tej poti, naprej pod zastavo solidarnosti in konstruktivnega dela!

Ta manifest je bil soglasno sprejet na konferenci klubov JSZ. in društev izobraževalne akcije JSZ., katera se je vršila v nedeljo, 29. nov. 1925 na Syganu, Pa. Tvorijo jo zavedni delavci jugoslovanskih narodnosti v zapadni Pennsylvaniji, ki so skoro vsi člani SNPJ. Konferenca, ki jih obdržujemo od časa do časa v enem ali drugem kraju tega dela Pennsylvani-

je, so reprezentativne in se zavedajo svoje velike odgovornosti.

Odbor konference:

JOHN TERČELJ, preds.; JOHN JEREB, taj.;
JOHN BAN, zapisnikar.

Združenje slovenskih podpor- nih organizacij.

Gotovi elementi so pod masko "progresivnega bloka SNPJ." navedli med drugim za svoj program zahtevo združenja slovenskih in drugih jugoslovanskih podpornih organizacij in pri tem besedičijo na način, kakor da so oni prvi, ki so prišli na dan s takim programom.

Konstantiramo, da bodo s svojim načinom združevalnemu delu škodovali, ne pa koristili.

Zavedni delavci, med katerimi sedanjih "progresivcev" ni nikdar bilo, delujejo že nad eno desetletje za združenje jugoslovanskih podpornih organizacij. Bili smo med prvimi, ki smo pokazali javnosti na škodljivost razkosanja, prvi ki smo organizirali združevalne sestanke—in sad našega dela je, da so v SNPJ. združene tri podporne organizacije in več samostojnih društev.

Z združevalnim delom bomo nadaljevali, odklanjamo pa vsako vmešavanje oseb katerih ne poznamo in za katere vemo, da niso ne pri eni ne pri drugi jugoslovanski podporni organizaciji, in za katere vemo, da nimajo poštenih namenov. Tistim, ki se jim puste voditi, ne da bi vedeli komu služijo, izrekamo pomilovanje in ob enem izražamo željo, da bi spregledali in dali slovo zavajalcem.

Sprejeto na Konferenci klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije dne 29. nov. 1925 na Syganu, Pa.

Odbor konference:

JOHN TERČELJ, preds.; JOHN JEREB, taj.;
JOHN BAN, zapisnikar.

Izjava.

glede Slepkega doma v Sloveniji, sprejeta na konferenci klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije v zapadni Pennsylvaniji dne 29. nov. 1925, v Syganu, Pa.

Glasbena Matica v Ljubljani se je svoječasno obrnila do ameriških slovenskih pevskih zborov za sodelovanje v prid fonda, s katerim naj bi se zgradil "Slepški dom" v Sloveniji. Kakor smo razvideli iz časopisov, računa "Glasbena Matica" pri tem podvzetju v glavnem na gmotno pomoč ameriških Slovencev. Po njenih računih se bo potrebovalo za izvršitev načrta do stotisoč dolarjev.

Mi nismo nasprotni načrtu in ne namenu. Izražamo pa svoje dvome, da bo v tej deželi mogoče nabrati zadostno vsoto. Zato svetujemo odgovornem faktorjem v Sloveniji, da naj tudi sami pokažejo voljo za izvršitev tega načrta s tem, da nam podajo pojasnila, ki naj v glavnem vsebujejo: kdo bo pokrovitelj "Slepkega doma," kadar in ako se ga zgradi? Ali bo izroččen kaki verski ustanovi? Koliko kontrole bodo imele delav. organizacije, ki slone na temelju razrednega boja, nad domom za slepce?

Koliko so pripravljene prispevati, in ali se računa, da bodo prispevale razne občine in okraji v Sloveniji, in koliko država v fond za "Slepški dom"? Ako se računa samo na prispevke v Ameriki, kakor pravi v svojem poročilu "Glasbena Matica", ali ima ljubljanski magistrat moč obrniti v Ameriki nabrani denar kedaj pozneje v kak drug namen, za katerega ni bil nabran? Nadalje vprašujemo "Glasbena Matica", čemu se ni obrnila do naših organizacij in do glasil organizacij in iskala v svojem namenu njihovega sodelovanja? Mi namreč smatramo, da je za uspeh akcije potrebno, da bi jo vodile organizacije, katere bi je ne izrabljale, kakor jo izrabljajo sedaj gotovi interesi v svoje trgovske in osebne namane.

Nasveti, ki prihajajo od tega elementa, da naj se imovina JRZ., katera je pod upravo SNPJ. in JSZ., obrne za "Slepški dom", niso odkritosrčni. Njihova namigovanja bodo stvari "Slepkega doma" škodovala, ne pa koristila. Imovina JRZ. je varno shranjena. Obrnilo se jo bo kakor določajo sklepi seje, ki je izročila upravo imovine bivšega JRZ. SNPJ. in JSZ. Njeno stanje je bilo objavljeno v zapisniku letne seje gl. odbora SNPJ., ki se je vršila v začetku tega leta. Na izjave naših nasprotnikov, ki si danes prilaščajo besedo pri odločanju kako naj se razpolaga z imovino JRZ., ki se glase, kakor da so oni zbirali in da imajo oni pravico sklepati, kako naj se jo vporabi, odgovarjamo, da še nismo pozabili njihove izdajalske, strahopetne vloge, ki so jo igrali v medvojnem času. Njihova sedajna ljubezen do akcije, ki jo je podvzela "Glasbena Matica", je samo navidezna, toraj hinavska. To je vzrok, da smo se dotaknili tudi te stvari.

Povdarjamo, da se med ameriški Slovenci NA SEDAJNI NAČIN NE BO MOGLO nabrati zadostne vsote — to sklepamo na podlagi dosedajnih podobnih akcij—, zato želimo več informacij in, če se nam dokaže, da so faktorji v Sloveniji, oziroma v Jugoslaviji pripravljeni izvršiti svoj del, kakor so ga dolžni storiti, tedaj naj se organizira v tej deželi akcija za zbiranje fonda za Slepški dom", katera pa mora biti pod kontrolo organizacij, ne pa kakoga posameznega lista in posameznikov.

Mi v načelu smatramo, da se s takimi podvzetji daje potuho kapitalistični državi, katera si misli, da naj reveži skrbe za svoje še večje reveže. Ali ker je uredba taka, da se temu ne moremo povsem izogniti, ne odrekamo sodelovanja, upravičeni pa smo do informacij in do pravilne kontrole, ki je potrebna za uspešen zaključek takega dela.

Za odbor konference:

JOHN TERČELJ, preds.; JOHN JEREB, taj.;
JOHN BAN, zapisnikar.

Kaj je s fondom "Slovenskega zavetišča"?

Svoječasno so razni slovenski listi vodili agitacijo za zbiranje prispevkov v fond za "Slovensko zavetišče", pri kateri so sodelovala razna podporna društva in posamezniki. Prispev-

ki so prihajali v glavnem od delavcev, kajti tisti, ki so veliko obljubili, so bili sicer na vodstvu, dali pa niso kar so obljubili.

Dotični fond se je nahajal (ali pa se nahaja) pod upravo odbora Slovenskega zavetišča, katerega tvorijo Frank Sakser, Frank Kerže in George L. Brozich. Blagajnik je bil (ali pa je) slednji, ki je bil v času ko se je ta akcija pričela glavni odbornik J. S. K. J. in do pred par leti njen glavni blagajnik. Na opevovana vprašanja ni bilo nikakega pojasnila, koliko znaša sedaj ta fond z obrestmi, kje je naložen, in kako je sedaj konstituiran odbor Slovenskega zavetišča. Naša konferenca apelira na prej imenovane, da podajo poročilo o stanju zavetiščnega fonda v javnosti, in da vprašajo glavne odbore J. S. K. J., S. N. P. J. in S. S. P. Z., v kak namen naj se ga obrne. Ako ne bi prišlo med temi odbori do soglasja, naj se Frank Sakser, Frank Kerže in Geo. L. Brozich rešijo odgovornosti s tem, da izroče fond odseku, v katerem naj bo po en član glavnega odbora izmed vsake imenovanih podpornih organizacij.

Sprejeto dne 29. novembra 1925 na konferenci klubov J. S. Z. in društev Izobraževalne akcije J. S. Z. na Syganu, Pennsylvania.

Za odbor konference:

John Terčelj, predsednik; John Jereb, tajnik;
John Ban, zapisnikar.

SODRUGI, RAZŠIRITE "AMERICAN APPEAL"!

Prvega januarja izide prva številka novega socialističnega tednika "American Appeal", katerega je ustanovila socialistična stranka kot svoje glavno propagandistično glasilo. Glavni urednik je E. V. Debs, pomožni urednik pa Murray E. King iz Minneapolisa. Upravištvo je začasno sprejel J. Mahlon Barnes, bivši glavni tajnik soc. stranke. Naročnina za celo leto je \$1, za pol leta 50c. 50 izvodov skupaj stane \$1, sto izvodov dva dolarja in tako naprej. Naročnina je izredno nizka, ker je namen stranke posvetiti ta list izključno propagandi in ga hoče razširiti med delavskimi množicami v največji mogoči meri.

Na naše klube in posamezne sodruge apeliramo, naj naroče po večje število izvodov novega tednika in jih razdele na shodih, sejah, veselicah in podobnih sestankih. Ker je naša želja, da dobi socialistična ideja več tal med ameriškim delavstvom, bomo s pomočjo tega lista stranki lahko mnogo pomagali. Do 1. decembra je dobil "American Appeal" nad dvajset tisoč posameznih naročnikov. Naročnine še vedno prihajajo, glavna agitacija za pridobivanje novih naročnikov pa se prične ko izide prva številka. Uprava računa, da bodo večja naročila (bundle orders) dosegla število 200.000 izvodov že za prvo izdajo, "American Appeal" bo torej mogočen glasnik za širjenje socialistične misli med ameriškim delavstvom.

Naročilo pošljite na naslov JSZ. ali "Proletarca", ali pa direktno na glavni stan stranke (National Office, S. P., 2653 Washington Blvd., Chicago, Ill.)

Dokler kontrolira kapital vlado, je logično, da kontrolira tudi delo in trge.

LJUBLJANSKI TIPI

Satirično-psihologični obrazi.

Spisal Josip Suchy.

(Nadaljevanje.)

Izumrli rod.

Nekrolog.

Kakor vsako patriarhalno mesto, se je tudi Ljubljana dičila s specialitetami, ki so njenemu obiležju vtisnile pečat posebnosti. V mislih imam raznovrstne krošnjarje, ambulante prodajalce, periodične sejmske pojave, akrobate, prestidigitatore in — last not least — izrastke starokopitnega c. kr. režima.

Tam ob frančiškanskem mostu so posedali na tramovih ali sloné na palici prodajali svojo sladko robo — karamije, "Karami", "gelati", "mandoli freschi" — se je razlegalo v diskantu in v basih in težko si se izognil Scili, ker je na drugem vogalu nate prežala Karibda. Bili so to večinoma uslužbenci nekega Italijana v Križankah, ki je sadje kristaliziral in sladkoril ter mastni zaslužek prenašal v blaženo Kalabrijo.

Tik frančiškanske cerkve je imel svojo postojanko brusilec nožev in v svojem prostem času zapeljivec študentov. Obral nas je, da je bilo veselje. V gostilni "Pri Krajcarju" je bila brhka natakaraica. Ni bilo večera, da ne bi prišel tja dolgonogi brusilniški škrtat. V mali sobici so posedali dijaki od šeste šole navzgor. Pa smo vrgli karte "ajns" in učinek je bil sleherni večer isti, suhi kakor poper smo se odpravili domov. Včasih smo mefistu morali zastaviti ure, žepne nože, da celo — knjige. Ob pričetku šolskega leta je dolgo-petež prodajal — knjige. Marsikaterega kmetiča je ogoljufal za Kozenov ali Stielerjev atlant, v katerem so manjkali posamezni zemljevidi ali pa jim je natvezil kakšno staro šolsko ropotijo namesto predpisane knjige. V takem času nožev seveda ni brusil. —

Včasih so se v središče naše dične Ljubljane priklatali celo jesiharji. "Kupite jesiha," so vpili. Bili so istrski Hrvatje. V podolgastih bariglah so vozili po svetu izdelek tužne Istre — skisano vino. Nema jih više. —

Prav pogosta cestna figura je bil tudi kalabreški ali prav za prav abruški dudljjar. Širok koničast klobuk, kratka pelerina italijanskega kroja, hlače dokolenice in s cunjami ovita meča, ki so končala v razdrapanih čevljih. Zdelo se mi je, da vidim pred seboj "den Rattenfaenger von Hammeln". Izumrl je.

Tu in tam se je pojavil tudi italijanski lajnar. Ta je imel že večji krog občudovateljev. Bil pa je s svojo opremo resnično privlačen. Mislite si moža z lajno na glavi z zvonci, na hrbtu z bobnom in činelami in na rami z opico. Vse instrumente je obvladal z virtuoznostjo, čeprav je prevladala disharmonija. Pa kaj zato, "afna" pa je le uganjala svoje burke. Seveda je bila kostumirana.

Odšel je.

"Suha roba" je itak še znana, dasi je ni več na spregled. Vsaj ta stereotipni klic "suha roba" se ne čuje več; vzela ga je vojna.

Ob porcijunkuli so pred frančiškansko cerkvijo prodajale kavo — kofetarice. Čepele so tam pred svojimi jerbasi od zgodnjega jutra do pozne noči. Ne-

znansko veliko bolj se je ob taki priliki paslo v teh blaženih livadah. Prešle so — kofetarice in bolhe.

Tudi svojedobni "lectarji" so bojda šli v večnost, vsaj tisti, ki so imeli poleg svojega štanta tnalno, na kateri so fantje s sekuro sekali lect. Kdor je z enim znanom presekal štiri štruklje, jih je dobil v nagrado, drugi pa, ki je stavil, da jih ne bo presekala, je moral plačati štiri krajcarje za kos lecta. In bila je ovca cela in volk sit. —

Ad patres conscriptos so odšli tudi nekdanji "lemenatarji" s svojimi modroobrobljenimi plašči in cilindri. Bili so slikoviti. —

"Rumorwache" pred rotovžem tudi ni več, odkar imamo državno policijo in pogon malharjev, ki so pri očetu Pirhu dobivali predjužnik, je prenehal.

Žabjek je izgubil svojo koloraturo in sloves, odkar se je prekomerno podražil — ričet in odkar imamo v sredini mesta — moderno jetnišnico.

Gojenci kadetnice v prisilni delavnici ne nastopajo več v svoji slikoviti nošnji s koničastimi veleslamniki in en masse ko nekoč.

Že davno krije zamlja onega učenega iblajtarja tam v bližini barja, ki je znal recitirati Homerja in celo vrsto grških in latinskih klasikov. Sploh bo iblajtarski rod kmalu znan le še po zvenečem imenu. "Šrange" je itak že konec, v kolikor je-le ta ponoči zapirala dostop v mesto in s tem sta odpadla tudi vsak dan se ponavljajoča rabuka in prepir z iblajtarji.

Cvajar, firar, groš in cvangarca dobe častno mesto v bodočem (?) slovenskem konverzacijskem leksikonu. Cvajar smo dajali heracem, za firar si se skoro do sitega najedel, groš je bil že luksuz in cvangarca, no, pa saj veste, da je ta odpirala duri in ušesa še tako zakrknjenih značajev. Bilo je in prešlo.

Zmanjkalo je ljubljanskih barab, vsaj v tistem nekdanjem smislu, ko so jih še konfinirali na Kodeljevem, če je kakšen član cesarske hiše posetil Ljubljano. Povem pa takoj, da se konfinacija ni izvršila vsled varnostnih ozirov, marveč zato, ker so hoteli s Potemkinovim čistilom osnažiti lice bele Ljubljane.

"Komedija, ringelšpil in menažerija" so bile tudi takrat privlačnosti prve vrste. —

Ljubljana ni več mesto Fejakov. Grobovi tulijo.

Zapečnjaki in filistri.

Prvi izraz datira izza sedemdesetih let in pomeni toliko kot nemški "Spiessbuenger", drugi je pa starejšega porekla, dasi pomenja približno isto kot prvi. "Viel isst er, wenig liest er, gar nichts ist er, — der Philister", tako nekako je definiran v nemški knjigi.

Oba tipa sta malomestni cvetki, ki procvitata v ozkih, zverženih malomestnih ulicah, v katere ne prodre tako hitro solnčni žarek prosvete in enake naprednomoderne ropotije. Posebno tesnobnega značaja je zapečnjak, to se pravi, omejen je na gotove šege, navade, kroge, prijatelje in mračne gostilniške prostore. Zapečnjak je oni, ki rad posedeva za pečjo. Kdor pa sedi za pečjo, se bore malo briga za svet, ki ga obdaja. Ta tip so ustvarile razmere v malih mestih; on v splošnem ni nevaren za človeštvo.

Filister je mračnjak, sebičnež, malkontent, vseznal in — megaloman. Ta pojem je psihopatičen. Narod kot tak filistra ni vzgojil, pač pa dozdevna nenaklonjenost človeštva napram njegovi domišljavosti.

Zapečnjak je v svojem jedru dobrovoljček, tiha dušica, ki samo mrko zre po onih, ki novotarijo in s to svojo novotarijo pronicaajo v njegovo zapečnjaško-

patriarhalično ozračje. Takega človeka sovraži zapečnjak, kleveta proti njemu, zastavlja mu korake ter polemizira v njegov rovaš pri vinski mizi in kot nepolitik na shodih itd. Zapečnjake vzgajajo razmere. Rekli bi jim lahko tudi konservativci, to so oni, ki konservirajo, hranijo tradicije starih, njih običaje, šege in navade. Zapečnjak je v ožjem oziru tudi narodnjak, to je oni, ki ljubi svoj narod in njega prošlost, sedanjost in prihodnost. Zapečnjaški tip je več ali manj simpatičen.

Filistra vzgaja psihično razpoloženje, razdrapani živci, nezadovoljstvo glede nevpoštevjanja njegovih nazorov in — megalomanija.

Oba tipa sta domača na slovenskih tleh, osobito v patriarhalični beli Ljubljani.

Filister enači tudi nemškemu "Hagestolzu", ker je navadno mizogin, ki sovraži ženstvo, ne v kolikor mu slednje nudi običajnega razvedrila, marveč v kolikor ženska ni zaposlena v svojem od narave ji začrtanem delokrogu. Tipkarice in kontoristinje so mu "une quantite negligeeable", dame in damice, ki pušijo v kavarinah in gostilnah — monstra, plesalke in igralke so mu odiozne. Filister se nerad ženi in samo enkrat se ženi, potem pa začne sovražiti žensko tudi kot tako.

Kakor se kvartalni pijanček naposled pretvori v tihega, vsakdanjega pijančka, tako postane zapečnjak navsezadnje filister.

Čim stopi zapečnjak v gostilno, se ozre po svojem obligatnem prostoru v koticu in zadovoljno se mu žare oči, če je prostor nezaseden. Navadno je tako, zakaj vsak zapečnjak ima to lastnost, da vpoštevata željo svojega druga-zapečnjaka. In pri tisti mizi so zbrani petek in svetek zgolj le-te vrste ljudje. Natararica že pozna njihove običaje. Jojmenem, kakor hudournik pogubonosno brze proti novotarcem in pismarjem. Gorje ti, če imaš "maslo na glavi"! Kakor "bobnjajoči ogenj" prasketajo izza predalov sosednje mize na tvoja povojna ušesa nemila, čim dalje bolj pogosta in razvneta namigavanja, prikrita očitavanja, zafrkavanja, oporekanja, anathemi, koji vsako posamezno nianso v naglasu, vehemenci in izrazitosti lahko vsakdo namesti kot naperjeno na sebe. In poleg besed ti strašni pogledi. Obrvi se kar nekako ščetinjijo, nozdrvi se širijo in usta se izpreminjajo, da je lice vsak hip predrugečeno. Najraje začno z namigavanji in če veljajo inektive, ki jih nočeš razumeti ali čuti, tvoji nezapečnjaški osebnosti, potem joj tebi. Kmalu se boš prepričal, da si ti in noben drugi predmet pogovora. Iz namigavanj se bržčas izkristalizira direktni očitek in če še ne slišiš ali nočeš slišati, pridušene psovke, kmalu čutiš, da te prodirajo sovražni pogledi in vsa nasprotna falanga je zdajci prepričana, da si največji ničvrednež, izdajalec, trot, osel in bog ve kaj še vse.

Filistri so v splošnem nekaka druga in pomnožena izdaja prvega tipa, toda njih tendenca je: calumniare audacter, semper aliquid haeret. Oni so poosebljeni satani, če gre za to, da te upropastijo s tvojo novotarijo vred. Ne strašijo se eventualnega dejanskega napada, da argumentirajo svoj gnev in gnus nad teboj. Pri filistrih moraš rabiti ali jezik (nabrušen, ne logičen ali umerjen jezik) ali pa pesti. Če ti podležejo, potem si rešen, drugače pa ti ne kaže drugega, kot da se živ zariješ v zemljo ter se s svojo novotarijo vred zakoplješ, potem bo mir.

Ne preostaja drugega, kakor da postaneš i ti ali zapečnjak ali pa filister. (Dalje prihodnjtč.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

TUDI NAŠE ŽENSTVO STOPA V VRSTE!

MAYNARD, O. — Kakor običajno, smo v tej deželi tudi letos praznovali zahvalni dan, ki ga predsednik vsako leto proglasi za legalni praznik. Delavci nimamo vzroka, da bi se zahvaljevali za dobrote in produkte, katere smo sicer ustvarili, toda uživajo jih drugi. Nam so ostale samo drobtine. Krivda je seveda na nas, ker dopuščamo sistem, ki nas tlačí in odriva od mize potem ko jo obložimo s stvarstvi svojega dela.

Kako si svoje stanje lahko izboljšamo, kako zgraditi sistem, ki bo delavstvu dal kar je njegovega, to nam je sodrug Chas. Pogorelec v jedrnatih besedah razložil na sestanku dne 26. nov. Vršil se je v novem gledališču. Udeležba bi bila še večja, ako bi bili shod aranžirali na nedeljo, na "zahvalni dan" pa imajo ljudje navado povsod in tako tudi pri nas, da se zbirajo na raznih privatnih zabavah. Rezultat je bil vzlic temu nad vse zadovoljiv. Sod. Pogorelec nam je v poljudnem tonu razložil pomen socialističnega gibanja in njegove cilje ter zasluge v borbi za izboljšanje delavskega življenjskega stanja. Stvari, ki si jih je mogoče marsikdo drugače predstavljal, je videl po Pogorelčevem predavanju v pravi luči. Pokazal nam je pot, po kateri moramo hoditi v borbi za doseg naših ciljev, in ta pot je delo za socializem.

Samo strokovna organizacija ni dovolj, za kar imamo skušnje posebno premožarji. Organizirati se moramo v močno politično stranko, ako hočemo biti uspešni. Sod. Pogorelec je nam govoril ne da bi se posluževal blatenja, psokv in osebnih napadov, kar nekateri voditelji drugih strank ne znajo, zato pa žanje tudi toliko večji uspeh. Maynard je zopet postala socialistična postojanka z njegovim sodelovanjem, in brez dvoma bo kaj sličnega tudi po drugih krajih, kjer se bo ustavil na agitacijski turi. Na ta način se bodo socialistične ideje med nami zopet oživele.

Zelo razveseljivo je, da se tudi naše ženstvo v večji meri zanima za politično gibanje kakor v prošlosti. Zaveda se, da je enakopravno z moškimi in da trpi pod istimi udarci in pod istim izkoriščevalci. V vedno večjem številu se ženske priključajo za aktivno sodelovanje v razrednem boju. Pregovor pravi, da dobra gospodinja tri vogale podpira. Ravno one lahko v enaki meri pripomorejo, da bo delavsko gibanje dobilo mogočen zamah, kajti ženstvo je sposobno za borbo in ob enem so ženske učiteljice mladine. Napredno, razredno zavedno ženstvo jo bo vzgajalo v našem duhu, in v tem je največja važnost.

Naj mimogrede omenim, da so ženske na naši ustanovni seji socialističnega kluba prve posegle po pristopnicah in sicer sedem po številu, dve pa sta izvoljeni tudi v klubov odbor. Lahko smo ponosni, da imamo tako napredne ženske v naši sredi. Želeti je, da bi ženstvo povsod pokazalo tolikšno zanimanje za socialistično gibanje kakor tukaj. Korakajmo skupno v borbi, delajmo skupno in skupno bomo deležni zasluge za zmago in njenih sadov.

Na sestanku je bilo nabrano v podporo "Proletar-

cu" \$5.25 in dobili smo tudi dvanajst naročnikov. To naj iz naše naselbine zadostuje v odgovor Novaku, Černetu in drugim podobnim karakterjem, ki zavajajo in sejejo razdor med delavskim ljudstvom.

A. Zlatoper.

ZA VEČJEGA "PROLETARCA" IN DRUGO.

MILWAUKEE, WIS. — Namenil sem se nekoliko poročati o sklepih seje kluba št. 37 v Milwaukee z dne 12. novembra.

Da se naš klub ne oglašá mnogokrat v javnosti, so razni vzroki.

Zalostno je od J. S. Zveze, da se bolj ne pobriga za povečanje "Proletarca", kajti gradiva je vedno preveč, kar je razvidno tudi iz odlaganja dopisov in poročil do prihodnje izdaje in potem zopet na prihodnjo.

Naš klub je svoječasno predložil eksekutivi načrt za spremenitev Proletarca iz sedanje forme v obliko časopisa v povečanem obsegu, toda ga ni odobrila. Zato želimo, da bi prišel bodisi kak drug klub, bodisi odbor JSZ. sam, s kakim novim, boljšim načrtom, ki bi omogočil povečanje Proletarca. Samo s pridobivanjem naročnikov gre stvar počasi naprej in nasprotniki socializma nas bodo s časoma še prehiteli, ker so aktivnejši kakor mi.

Naš klub je izvolil novega zastopnika Proletarca v osebi sodruga Louisa Zajca, ker je naš prejšnji zastopnik odsoten iz mesta. Upamo, da se kmalu vrne in pomaga sodrugu Zajcu pri agitaciji razširjati nam v resnici priljubljeni list.

Naš klub je na novemberski seji sklenil aranžirati po novem letu več predavanj in shodov in v ta namen je izvolil poseben odbor, ki bo izvršil pripravljalo delo.

Naš klub je v prošlem letu izposloval, da je milwauška mestna knjižnica nabavila več slovenskih knjig poznanih slovenskih pisateljev in prevode iz svetovne književnosti. Te knjige se nahajajo v knjižnični podružnici na južni strani mesta blizu slovenske naselbine. Rojakom priporočam, da sežejo po njih in jih čitajo. Več poročila o tem bo podal za to izvoljeni odbor.

V "D. S." je bilo svoječasno poročano, da je knjižnica nabavila za \$500 slovenskih knjig, kar je pa pomota, storjena nevedoma ali namenoma, to mi ni znano. Naš klub je bil obveščen, da je milwauška mestna knjižnica naročila iz "Proletarčeve" knjigarne za začetek za \$50 knjig. Ako se pokaže za slovenske knjige dovolj veliko zanimanje, jih bo mesto naročilo še več.

Želeti bi bilo, da bi člani posečali seje kluba v večjem številu. Večje zanimanje od strani članstva bi pripomoglo do večjega zanimanja za klub med somišljeniki in rezultat bi bil več članov. Ni dovolj, da se pokaže zanimanje samo pred volitvami, tudi ni dovolj ako človek prispeva kak desetak v agitacijske namene, kajti socialistično delo zahteva delavce vsak čas. Naloge socialističnih klubov so velike, izvrševati pa jih morejo v večji meri samo tedaj ako majo dovolj aktivnih članov.

Seje našega kluba se vrše vsaki drugi četrtek v me-

secu. Zavzemimo se graditi in širiti svoje aktivnosti, da bomo toliko uspešnejše korakali po poti, ki so nam jo načrtali naši veliki misleci Karl Marks, Ferdinand Lassale, Friderik Engels in drugi. Naše geslo, "delavci vseh dežel, združite se!" naj nas spremlja pri vsem našem delu.

Joe Radelj.

MALA UDELEŽBA — VELIK USPEH!

TRIADELPHIA, W. VA. — Kot je javnosti znano, se nahaja Chas. Pogorelec, tajnik JSZ., v sosednem Ohiju na agitacijski turi, in ob tej priliki je prišel preko meje tudi v našo naselbino, v kateri je bil sklican shod na dne 29. novembra.

Udeležba, žal je bila bolj mala, ker se je shod vršil nekoliko prezgodaj dopoldne, in ker ni bil zadostno oglašan. Bil je naznanjen v "Prosveti", toda naznanilo ji je bilo prepozno poslano.

Pa najsibo udeležba kakršna hoče, uspeh shoda je, da smo organizirali klub, v katerega je pristopilo osemnajst članov. Klub je dobil štev. 8 v seznamu klubov JSZ. Osemnajst članov ni tako malo za našo naselbino. Upam pa, da bomo imeli na prihodnji seji najmanj deset novih kandidatov, kar je tudi lep uspeh.

Sodrug, privedite na bodočo sejo vsaki vsaj enega novega kandidata. Naš klub MORA postati eden največjih v JSZ! Pokažimo, da smo razredno zavedni delavci, ki se ne strašimo boja, dela in truda za napredek svojega razreda.

Mi vsi se zavedamo, da smo mezdni sužnji, da gremo za mogotce, ki nam izžemajo kapljo za kapljo krvi iz naših proletarskih udov. Zavedamo se da imamo pravico zahtevati boljše pogoje za življenje. Da pojačamo svojo silo in organizacijo ter povčemo svoje znanje, širimo našo literaturo, in agitirajmo za "Proletarca", ki je zares vsega priznanja vreden list.

Tovariši trpin! na delo! Vzbudimo se, vstopimo v vrste socialistične stranke, ki je edina, ki nam kaže pravo pot v osvobodjenje!

Michael Cheligoy, tajnik kluba.

PRIREDBA ORGANIZACIJE ŠT. 20.

CHICAGO, ILL. — Organizacija št. 20 JSZ. na čikaški severni strani priredi v nedeljo 13. decembra v svojih prostorih na 2250 Clybourn Ave. veselico,

SHEBOYGAN, WIS.

Socialistični klub št. 235 JSZ. v Sheboyganu, Wis., vprizori v nedeljo 13. decembra igro "Dnevnik". Na sporedu tudi deklamacija "Razočaranje". Po programu prosta zabava in ples. Ta priredba se vrši v Fludernikovi dvorani na Indiana Ave. Prične se ob 7:30 zvečer. Igral bo dober orkester. Vstopnina 35c.

Cenjeno občinstvo vabimo, da se je udeleži v čim večjem številu. To je prva predstava našega kluba. Ne bo pa zadnja, kajti naš namen je gojiti poleg drugih aktivnosti tudi dramatiko in jo izpopolnjevati.

Na svidenje v nedeljo 13. decembra!

na katero vabimo sodruga in somišljenike. Na sporedu bo tudi več drugih točk.

Organizacija št. 20 je imela v tem letu že precej priredb, ki so vse uspešno izpadle. Imeli smo že tudi nekaj predavanj in diskuzij, s katerimi bomo nadaljevali.

P

Debs, Hillquit in Maurer bodo govorili na socialističnem shodu v Chicagu.

V nedeljo 20. decembra ob 2:30 popoldne se bo vršil v Chicagu velik socialističen shod, na katerem bodo govorili E. V. Debs, Morris Hillquit iz New Yorka in James H. Maurer, predsednik "Pennsylvania State Federation of Labor". Vstopnina na ta shod, ki bo v West Hall, Ashland Auditorium Annex, Ashland in Van Buren, je 25c. Vhod v dvorano je z Ashland Ave. Hillquit bo poročal o zboru socialistične delavske internacionale v Marseillesu, Debs bo govoril o kampanji socialistične stranke za razširjenje svojega časopisja in o potih in sredstvih za pojačanje stranke, Maurer pa o socialistični agitaciji in ameriških unijah.

Jugoslovanski delavci v Chicagu, udeležite se tega shoda dne 20. decembra ob 2:30 popoldne v obitem številu!

20 novih socialističnih postojank v Californiji.

V pričetku poletja 1925 je imela socialistična stranka v Californiji postojanke v osemnajstih mestih. Sedaj jih ima v osemtridesetih. Napredovala je za dvajset lokalov. Največ se jih je ustanovilo po prizadevanju sodruga Emila Hermana, ki je potovalni agitator naše stranke v Californiji. Pojačale so se tudi prejšnje strankine postojanke, kar dokazuje, da je uspeh mogoč, ako se sodrugi hočejo potruditi v agitaciji.

***

Svetovna letina pšenice večja od lanske.

Poljedelski department naznanja, da letina pšenice v 32 deželah severne hemisfere (zemeljske polute) znaša letos 300 milijonov bušelnov (1 bushel je nekaj čez 35 litrov) več kot lani. Letošnja letina pšenice v teh deželah znaša 2,953 milijonov bušelnov, dočim je lani znašala 2,684 milijonov in predlani 3,022 milijonov. Cenitev o letošnji letini se naslanja na poročila, ki jih je department dobil do 12. novembra.

Pridelek v južni hemisferi je še nekoliko dvomljiv, ali vse kaže, da bo letina približno ista kot lani. Manjšo letino v Avstraliji odvaga večja letina v Argentini.

Letina v Kanadi se sedaj ceni na 422 milijonov bušelnov, dočim je lanska letina znašala le 262 milijonov bušelnov.

Cene pšenice na svetovnem tržišču so urno padale rano v sezoni, da se prilagodijo novi letini. Najnižjo točko so cene pšenice dosegle v oktobru, od tedaj so se malce povišale.

Zadnja poročila označujejo, da so bile prejšnje cene o ruski letini previsoke in da izvoz ne bo tako velik kot se je pričakovalo. — F. L. I. S.

BREZ NASLOVA

K. T.

Če nanese kedaj slučaj, da boste šli v Plum Run, O., si oglejte Valentina Verhovca, ki je popolnoma neodvisen in ne spada k nobeni stranki. To konstatira v nekem dopisu. Mož je zanimiv predmet zato, ker je popolnoma neodvisen, kajti takih čudnih stvorov dozdaj še ni bilo na svetu. Verhovec je torej izjema.

Kdor trdi, da med ameriškimi Slovenci ni nesebičnežev, se moti. Na našem obzorju se sveti Ciceron, ki biča samo iz nesebičnih namenov. Pristopil ni še nikoli v nobeno organizacijo radi službe. On kritizira vse kar je napačnega med nami, nagrad pa za to veliko službovanje narodu ne pričakuje. Bodimo torej hvaležni, da nam je usoda dala Zvonkoto, ki je en svetel žarek v našo temo. Blagor ti, S. S. P. Z.!

Kapitalizem se maje. Delavci vstajajo. Zvezda vodnica se ja pojavila v obliki šifkartaškega dnevnika in tako se je rodilo novo dete, ki bo odrešilo trpeče človeštvo. Glasilo Sakserjeve banke je nov dokaz, da je revolucija blizu.

Božič se bliža, in ljudje kupujejo več kakor navadno. Časopisje ima žetev oglasov. Neangleški listi so napolnjeni tudi s takimi oglasi, ki ponujajo za mal denar mnogo dobrih stvari. Pošljite par dolarjev, pa dobite vse, od igrač do lepe obleke in posteljne opreme, pravijo oglasi. Ako imate par dolarjev, pojdite rajše v bližnjo štacuno, ali pa si naročite to kar potrebujete od zanesljivih tvrdk. Te ne ponujajo ničesar "napol zastonj" niti ne "skoro popolnoma zastonj".

"G. N." skuša kovati kapital zase in Sakserjevo banko tukaj in v starem kraju z agitacijo v prid fonda za "Slepsi dom". Ako je gospodom okoli šifkartaškega dnevnika res na tem da pomagajo akciji, jim ne bi bilo težko prispevati recimo kakih pet tisočakov. Hvaliti se s prispevki drugih, kateri večinoma niso pristaši kameleonskega trčkarstva, je zelo "cheap" bahaštvo.

"We are fighting for the rights of the public as well as those of the industry." Tako so izjavili gospodarji rogov trdega premoga, ko so odklonili pogajati se z unijo na podlagi točk, formuliranih v predlogu pennsylvanskega gubernerja Pinchota. Interesi ljudstva so torej vsekrižem zavarovani, kajti vsi se bore za ljudske interese, od Matijata in Zvonkota, pa do Morgana in Gryja.

"Tukaj se je pobiralo za boljše vike, Debsa, Scopesa, za primorske Slovence pa ne. Kateri so nam prvi in bolj potrebni? . . . Tukaj v Ameriki od 250,000 slovenskega naroda bi morali tudi nekaj zmoči in jim pomagati, ali žal, kmalu ne bomo znali, kaj smo in od kje smo prišli," piše Andrej Križmančič v Prosveti. Predlaga, da naj se preostalo imovino JRZ. pošlje primorskim Slovencem, za katere je bila nabrana. Matija, Terbovec, Jerič in nekateri drugi pravijo, da je bila nabrana za reveže v Sloveniji. Precej jih je, ki še vedno trdijo, da se je zbiralo za Kristana in druge rogače

v peklenski opravi. JRZ. fond je eden najbolj čudežnih kar jih je še kedaj eksistiralo. Svetopisemska bajka o pojedini na gori, kjer je šest hlebcov in nekaj rib zadostovalo za pet tisoč ljudi, je malenkost v primeri z neusahljivim fondom JRZ. Ampak da se povrnem k Andreju. Med ameriškimi Slovenci jih je precej, ki so imoviti. Premožnja nekaterih segajo od sto do četrtn milijona dolarjev. Takih, ki imajo od 50 do 100 tisoč dolarjev imovine, bi bilo že za par velikih samostojnih društev. Skoro vsi so proti socialistom (večinoma imajo vzroke) in "narodni". Zupan in Trček sta že večkrat konstatirala, da je med nami samo kakih 700 socialistov. Drugi rojaki so narodni rojaki. Kako to, da so tako hladni za narod? Kje so slovenski mecenji v Ameriki? Kje so slovenski "narodni" listi? 241,000 ameriških Slovencev imate za sabo po vašem zatrdilu, vsi bogatejši rojaki so na vaši stranki, ko pa je treba pomagati, pokažete na vrata socialistov, kakor tisti skopuh, ki je rekel beraču: "Tamle pri sosedu potrkaj, on ti bo dal." Sosed je bil reven, težko si je služil kruh, a berača ni odpodil. Dati pa mu ni mogel veliko, ker sam ni imel.

Frank Novak, urednik "D. S.", je pred dobrim letom dejal, da je pod njegovim vodstvom "D. S." napravila \$2,000 prebitka, medtem ko "Proletarec" gazi v močvirju dolgov. Kmalu po tistem se je za svoj list obrnil na podporna društva in na hrvatske organizacije W. P. za pomoč. To je potem še večkrat ponovil. V zadnjih cirkularjih na hrvatske organizacije pravi "uprava", da "D. S." "slabo stoji" in potrebuje pomoči. Ko bi jo ne podpirale kapitalistične firme z oglasi, bi jo bilo že pred letom dni konec. Da se firmam ne zameri, se označuje v seznamih časopisja za "neodvisen list". V skovanih dopisih pod imenom kakega Slobodnika pa piše o "umirajočem Proletarcu". V hinavščini in zlobnosti zasluži prvenstvo. Ljudje so to precej zapopadli, zato se apeli množe. Pred nekaj tedni je dala tiskarna listu, "ki je napravil \$2,000 prebitka," ultimatum: Plačajte, ali pa ne tiskamo! Morali so plačati, a list je imel zamudo, radi lepšega pa je F. N. pisal, da je list zastal radi zaposlenosti s koledarjem.

"Delavske tiskarne" v Milwaukee ne bo. Če ne bo pojasnil Frank Novak, ki je sedaj zopet lastnik tiste ropotije katero je hotel vreči na rame "zavednih delavcev" proti odplačilu seveda, zakaj tiskarna ni postala "delavska", bom jaz pojasnil. Upam pa, da bo on sam pojasnil kakor se spodobi in vse po pravici povedal.

V Postojni so pred kakimi 24. leti postavili spomenik pesniku Miroslavu Vilharju. Pod spomenikom je vklesan v kamen pesnikov verz: "Čujte gore in bregovi, da sinovi slavě smo!" Italijani, ki so sedaj gospodarji Postojne, so nedavno ta spomenik pokvarili, verz v kamnu pa so raztolkli. Italijanska kultura si s tem činom ni napravila lavorike. Kar se tiče verza, "čujte gore in bregovi . . ." je pa stvar tale: narod, ki se preveč zanaša na verze, ne more biti glasnan. Tudi bojne pesmi so slab glasnik. Najzgovornejša so umsku dela v smislu kooperacije. Ta govore zelo na glas. Če hočemo, da nas bo svet poznal, moramo imeti več ambicij v tej smeri in opustiti sentimentalno jokavost.

Matija pripoveduje v "Glasu Naroda", da je bil v odboru JRZ. kot zastopnik JSKJ. Sedaj agitira, da

se imovino tega Združenja da za Slepki dom. Mr. G. L. B., tedanji vodilni odbornik JSKJ., je bil velik pristaš Narodne Zveze, preje pa Slovenske lige. Bil je tudi zagovornik londonskega odbora. JSKJ. kot taka ni bila nikoli načelno zastopana v JRZ., kajti če bi bila, bi Maticu pod nobenim pogojem ne zaupala te časti. Ali Matija je imel interes. Ker je bila večina naroda proti kraljevaškim mešetarjem in špijonom, je bilo za njegov biznis bolje biti tam kjer je bila večina. Tako je prišel v JRZ., kjer je predstavljal zaprašen "artificial" okrask.

Neki dopisnik je svetoval, da naj se imovino JRZ. da za dom JSZ. Ta neprevidna sugestija je pretresla Maticove pleharske možgane, pa tudi par drugih je dobilo čudne krče v gornji del lobanje. Matic je pronašel, da krasni dom SNPJ., zadostuje, pa tudi socialistična Prosveta dovolj izobrazuje in ni treba še kakega drugega socialističnega lista. Druge liste prosi, da naj njegov dopis iz "Glasa Naroda" ponatisnejo. Jaz sem vzel iz njega samo izčrpek.

Nekoč Trček Matijata ni imel rad (to se je primerilo že po vojni), pa mu je v "G. N." brez ovinkov povedal, da ne razume njegovih dopisov in jih radi tega ne bo prepisoval. Matija se je nekoliko razjezil in pisal v druge liste, največ v Prosveto. Sedaj pa se je Trček premislil in zelo dobro razume Matijatovo pisavo. Je pač tako, da se vsi učimo.

Ljubljanski "Slovenec" z dne 16. oktobra je priobčil poročilo o konvenciji SNPJ., ki je revno in ozkotirno, kakor je vse ozkotirno, kar se dogajao v domeni slovenskega klerikalizma. Poročilce se glasi:

"Slovenski "svobodomisleci" v Združenih državah. Širši naši javnosti morda ni znano, da so se slovenski svobodomiselni elementi v Združenih državah svoj čas odcepili od K. S. K. Jednote, ker ni hotela zavreči svojega katoliškega programa, ter so si ustanovili svojo lastno podporno organizacijo: S. N. P. Jednota. Ta Jednota je imela nedavno svojo osmo konvencijo v Waukeganu, Ill. Kakšne gore list je ta organizacija, pričajo sledeči sklepi, ki jih je sprejela zadnja konvencija: 1. Pravila Jednote se izpopolnijo z naslednjim členom: "S. N. P. Jednota je ustanovljena na svobodomiselnem temelju." — 2. Krajevno društvo S. N. P. J. ki bi se izpozabilo, da bi dalo svojo društveno zastavo blagosloviti v cerkvi, se iz Jednote izključi. — 3. Društvo, ki se oficijelno ali korporativno s svojo zastavo udeleži kake cerkvene ali druge katoliške prireditve ali manifestacije, se iz Jednote izključi. — 4. Član S. N. P. J., ki je obenem cerkveni odbornik, se izključi. — Slovenski liberalci v Ameriki so duh od duha naših domačih liberalcev ali po novem "demokratov". Razlika je le v tem, da le-ti iz politične špekulacije svoje protiversko stališče skušajo skrivati, oni pa ne."

V Ljubljani izhaja več slovenskih dnevnikov. Nobenemu pa se ne zdi vredno dobiti poročevalca v Ameriki, ki bi informiral domovino o življenju njenih sinov in hčera, ki so jo zapustili na lovu za kruhom, katerega doma ni bilo dovolj za vse. Te brezbriznosti ni med

nobenim drugim narodom. Domovina se nas spominja le tedaj, kadar rabi dolarje, takega "spominjanja" pa ima v izobilju.

Organizatorični fond J. S. Z.

III. Izkaz.

CANON CITY, COLO.: Florijan Adamič 50; po 25c: Sam Saban, Louis Saban, John Skerjanc, Frank Lauriha, John Arko, Anton Dremel, Fr. Skube, Tony Kosovič, Rud. Kimeck, Louis Kožel, Frank Zavornik, Andy Kandi, Mike Stilnovič, (poslal Tony Dremel)	\$3.75
HIAWATHA, UTAH: Nabrano na seji društva št. 227 SNPJ.	6.80
MURRAY, UTAH: Dr. št. 12, SNPJ.	2.50
GROSS, KANS.: Dr. št. 206, SNPJ. \$1; po 50c: Mike Kukovič, Louise Kodrič, Joseph Tršinar, Frank Straus St.; po 25: Frank Zvegljč, Math Znidaršič, John Šular; Frank Potočnik 10c, (poslal John Šular)	3.85
CLINTON, IND.: James Tasso \$1; po 50c: S. Zorz, John Juvanc, John Klopčič, Laro Pilopič, Joseph Ban; po 25c: E.Hianz, S. Pollo, Geo. Gural, Frank Mrak, Flori Bertl, Frank Omahen, Rudolph Bohine, Joe Zimmerman, John Speh, Katie Božič, Nick Radušek, Andy Končar, Mary Končar, R. Carec, Paul Janues; Geo. Basovich 20c; D. Pallerino 15c; po 10c: A. Tratnik, Joseph Bubnick, Mary Krašek, Mary Filschak, (poslal John Juvanc)	8.00
CONNEAUT, O.: Po 10c: Anton Skopovec, Joseph Knafelc, N. Kodolja, V. Marn, Frank Kaluža, Anton Jenko, Andy Bebec, John Malečkar, Joseph Sedmak, Val. Kodolja, (poslal Joseph Knafelc)	1.00
COVERDALE, PA.: Po \$1: Louis Gorsic, John Pirihi; po 50c: Joe Dolinar, Andy Miklaučič, Vid Vodišek, Math Zaubi, George Jelič; po 25c: Blaž Colnar, John Felz, Mike Stašek, Justin Martinčič, George Skaro, John Marm, Jacob Kavčič, Andy Abram, Frank Turkalj, Marko Oralica, Joe Zupančič, Alex Duvančič, Mike Devič, Anton Zupan, (poslal Andy Miklaučič)	8.00
CHICAGO, ILL.: Po \$1: Frank Florjančič, Louis Prezel; po 50c: Lawrence Celar, Joseph Sajevec, Anton Stern, Jacob Marinčič; po 25c: Frank Prosen, Anton Cerovnik, John Kern, Blaž Medarovec, Joseph Stern, Frank Susteršič; po 10c: Frank Polarey, Anton Benčan, (poslal Frank Florjančič)	5.70
MORGAN, PA.: Dr. št. 6 SNPJ.	10.00
Skupaj	\$ 49.60
Prejšnji izkaz	184.25
Skupaj	\$233.85

Popravek:—V II. izkazu tega fonda je bilo na nabilnih polah s podpisom Edward Branisel pomotoma označeno društvo št. 44 SNPJ. Pravilno bi se moralo glasiti št. 444 SNPJ. (Cleveland, O.)

Nadalje niso bila pravilno označena sledeča imena: Jacob Legan, pravilno J. Leban; Joseph Stražinar, pravilno Stražišar; Louis Trbežnik, pravilno Trbežnik; Louis Markec, pravilno Majškere; Frank Lorich, pravilno Zorich.

NAŠI ODRI.

“Grobovi bodo izpregovorili”.

V nedeljo 29. novembra je dramski odsek kluba št. 1 v Chicagu vpriporil socialno dramo “Grobovi bodo izpregovorili”, ki je napravila na udeležence večji vtis kakor marsikaka njegova prejšnja predstava. Za naš oder jo je priredil po hrvatskem prevodu Anton Slabe. Godi se v stanovanju brezposelnega delavca Klariča, ki zamanj išče delo in obupava, ko vidi, da ni upanja na službo, otroke in ženo pa mora gledati gladne v nezakurjeni sobi. Pri njemu živi njegov oče, starček, ki je imel v mladosti obrt. V kraju se je naselil tovarnar in mu predlagal: pusti svojo malo obrtnijo in kupi delnice v mojem podjetju, kajti jaz bom izdeloval enako blago kot ti na debelo in raditega veliko ceneje. Kupil je delnice v veri, da ima opraviti s poštenjakom. Tovarnar pa je “bankrotiral”, da se je iznebil malih delničarjev in se polastil njihovega denarja. Tako je stari Klarič prišel ob malo imovino in postal popolen proletarec. Postaral se je in ni bil več za delo, ali mlada dva ga nista mrzila. Vsi so trpeli in ničesar si niso očitali, ker so vedeli, da nihče izmed njih ni kriv da trpe bedo in pomankanje. Nekega dne se pojavijo v Klaričevem stanovanju članice “krščanskega” dobrodelnega društva, med njimi soproga tovarnarja, kateri je pognal starega Klariča na beraško palico. Klaričevi ženi so povedale, da so izvedele za njihovo bedo in so prišle, da vidijo, ako bo mogoče kaj pomagati. Vpraševale so to in ono, koliko imajo otrok, o veroizpovedi in podobno. V stanovanju je bil isti čas hišni gospodar, ki je prišel tirjati stanarino. Ko je krščanska dama izvedela, da on ni mož revne delavke, se je obrnila k svojim spremljevalkam in rekla: “Ona torej sprejema moške obiske.” Gospodar je vsled te opazke vzrožil in jezno odšel, stari Klarič pa je napravil ženskam dolgo pridigo in povedal kaj misli o njihovem krščanstvu in dobrotelnosti.

Mladi Klarič se je vrnil domov, žena pa je šla medtem po opravkih. Otroke je dala v varstvo prijazni sosedu. “Kako je?” ga je vprašal stari. Zopet nič — dela nikjer. Vstopi nekdanji Klaričev prijatelj, gizdalinsko opravljen, ki je kmalu izprevidel, da je prišel v hišo bede. Pripravljen je bil Klariču preskrbeti delo, saj ravno išče tovariša, in od skrbi in bede izmučeni delavec se je razveselil: Kakšno delo — povej hitro? Gost pa mu je oprezno pojasnil, da rabi tovariša ki mu bo pomagal krasti. Ni treba drugega kakor pet prstov, poguma in spretnosti. Klarič se je razsrdil nad svetom: Od ene strani ti ponujajo dušno pašo, od druge te vabijo v tatvino, priliko za pošteno delo pa ti odvzemajo. Gizdalin je odšel, Klariča pa je v prikazni zasledovala skrb. V listu je čital, da je mestni svet sklenil radi velikega števila revežev odslej podpirati samo sirote in vdove. V duševnih mukah, prežet od skrbi, se ubije. Slede pretresljivi prizori, apelirajoči na sentimente.

“Grobovi bodo izpregovorili” je drama s propagandistično tedenco proti sedanjemu redu, ki ubija delavce, dasi bi radi živeli in delali. Vsakemu delavcu je lahko umljiva; saj je že skoro vsakdo več ali manj občutil breme brezposelnosti in njene posledice na svojem hrbtu.

Starega Klariča je igral Anton Slabe. Boljšega bi v tej vlogi ne mogel želeti. Vlogo njegovega sina Ivana Klariča je imel Andrew Miško. Nastop je imel siguren, in čustva človeka, ki se bori z obupom, je dobro izvajal. Njegova žena Marija (Frances Vider) je udano prenašala breme in tolažila moža, dasi je sama potrebovala tolažbe. Sicer v realnem življenju niso vse žene take, kakor tudi vsi brezposelni ne razumejo, čemu ne morejo dobiti dela. “Kako to, da ti ne dobiš dela? Zakaj pa drugi delajo?” To so vprašanja, ki jih žene zastavljajo svojim možem, in človek jim tega ne more šteti v greh. Žena v tej igri se tolaži, da bo že bolje. Smili se ji mož in smili se ji njegov oče. Soseda ji prinese sempatam tople juhe, da se malo okrepi, ker je bila bolna, a ko sosedu odide, da juho otrokoma. To je naravno, kajti vse matere delajo tako v takih slučajih. Frances Vider je igrala neprisiljeno, ni pretiravala in je tip dobro pogodila. Njuna otroka (malčka po nekaj let stara) sta igrala naravno in precej pripomogla k celotnemu vtisu žalostne slike. Gospa Bašič, sosedu, žena delavca istih misli in nazorov kot stari in mladi Klarič, je rada prihajala tolažiti in prinašala hrano, kolikor jo je pač zmogla. To vlogo je imela Pauline Levec. Bila je dobro zadet karakter dobrosrčne ženske, katero boli tuja tuga. Pavel Prstič (D. J. Lotrich) je imel vlogo skušnjavca, ki je Klariča vabil med tatove. Govoril je prepričevalno, češ, kaj bi stradal, ko pa lahko prislužiš denarja! Hišni gospodar Josip Kolar (Chas. Renar) je predstavljal skoro preveč dobrohotnega človeka, ko je prišel tirjati stanarino. V nastopu proti damam krščanskega dobrodelnega društva pa je bil Renar veliko boljši kakor v svojih dosedanjih nastopih na odru dramskega odseka. Štefan Vernič, tajnik strokovne organizacije (Otto Dernull) predstavlja voditelja, ki se trudi pomagati revnim članom. Zaveda se krivičnosti sedanjega reda in prerokuje, da pride dan, ko bodo grobovi ubitih delavcev izpregovorili in tedaj zasije nov dan. Frances A. Tauchar je imela vlogo gospe Reich od krščanskega dobrodelnega društva. V družbi dveh drugih dam mora poslušati starega Klariča, ki razgalja v precej dolgi govoranci hinavstvo take dobrotelnosti in lopovščine njenega moža. Pri tej pridigi je pozicija dam precej neprijetna, ker jim stari ne pusti ven, stanovanje so si že ogledale, z vprašanji so dogotovile, ali on hoče, da ga poslušajo do konca. Razzun teh je v igri še nekaj manjših vlog. Skrb v prikaznih mlademu Klariču, ki se je premikala v črni halji, s koščnim obrazom, je predstavljal izredno visok igralec, kar jo je delalo še bolj grozno.

“Fina igra,” so rekli ljudje, ko so prišli k sebi od ginjenja. “Še nobena ni bila taka.” Kar znači, da jim je bila ložje umljiva, kot pa filozofsko globokeje igre.

Pred igro je A. Slabe deklamiral Aškerčevega “Ahasverja”. Imel je na sebi primeren kostum, odgovarjajoč deklamaciji, in lepo pesnitev je lepo in s čustvi deklamiral. Za tem je sledila živa slika in deklamacija “Pesem življenja”. Vse točke programa so soglašale druga z drugo. Režijo je vodil Anton Slabe.

Slovenskim delavskim odrom priporočam, da ob priliki vpriporo to dramo, ker bo ljudem ugajala in ker ima tudi mnogo propagandistične vrednosti.—c.

ALI VESTE—

da ima Proletarec najbogatejšo zalogo knjig—slovenskih, kakor tudi angleških, kar je slovenski knjigaren v Ameriki?

Ameriški Družinski Koledar

LETNIK 1926

ima izredno bogato vsebino. V knjigovезnici je bil dogotovljen ta teden. Razpošiljati smo ga pričeli koncem tega tedna. Naročniki ga dobe po vrsti kot so poslali naročila. Posamezen izvod stane 75c, vezan v platno. Za inozemstvo, 85c. "Ameriški družinski koledar" je najbolja publikacija te vrste v jugoslovanski književnosti. Letnik 1926 ima sledečo vsebino:

LEPOSLOVNI DEL.

Duša v plamenih (Tone Seliškar); Dolarjeva povest (Ivan Molek); Problemi ljubezni (Frank S. Tauchar); Bog jo je kaznoval (Angelo Cerkvenik); Biné in Tine — pogled nazaj v preteklost (Jože Zavertnik); Yellowstone (Andrew Kobal); Ob slovesu starih (Ivan Molek).

PREGLED PO SVETU.

Uredil Frank Zaitz.

Liga narodov, Združene države, Južna in centralna Amerika, Velika Britanija, Francija, Nemčija, Avstrija, U. S. S. R., Poljska, Romunija, Švedska Italija, Jugoslavija, Grčija, Turčija, Perzija, Kitajska, Religije, Delavsko gibanje, Internacionale, E. V. Debs, med ameriškim Slovenci.

INFORMATIVNI DEL.

Koledarski del; "Ameriški družinski koledar"; Mesečni koledar; Koledar za l. 1927-28-29; Kratka zgodovina koledarja; Najvišje gore v Združenih državah; Največje reke na svetu; Petnajst slovenskih listov prenehalo izhajati; Seznam slovenskih listov v Združ. državah; Seznam Socialističnih listov v Združ. državah; Slovenske podporne organizacije; Jugoslov. socialistični listi; Slovenski domovi v Ameriki; Nad 600 del. listov v Združ. državah; Statistika površine in prebivalstva raznih dežel; Največja mesta na svetu; Prebivalstvo kontinentov; Svetovni jeziki; Svetovna plemena.

Za malo vsotico dobite torej knjigo z raznovrstnim gradivom. Naš Koledar se je tekom let prikupil čitateljem ne le v Ameriki ampak tudi v starem kraju. Ako naročila še niste poslali, ga naslovite:

"PROLETAREC",
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Naročilom priložite vsoto v poštnih nakaznicah (Money Order), čekih, gotovini, in za manjše vsote pošljete lahko poštno znamke.

PESMI.

Tik—tik (Ivan Albrecht); Trpeči Krist (Ivan Molek); Krvava pesem (Tone Seliškar); Kje je? (Ivan Molek); Disonančna pesem (T. Seliškar); Igra razpoloženj (Tone Seliškar); Gospodar (Ivan Molek).

RAZNO.

Ob dvajsetletnici "Proletarca"; Jugoslovanska socialistična zveza; Kako bodo izgledali ljudje in svet čez tisoč let.

SLIKE.

Lincolnov spomenik v Garfieldovem parku, Chicago; Kriste (Ivan Meštrovič); Večer (W. A. Bouguereau); Spomini (Ivan Meštrovič); Soha, cvetličnjak v Garfieldovem parku, Chicago; Soha, cvetličnjak v Garfieldovem parku, Chicago; Marija Magdalena (Louis Courtat); Božič (A. Frolka); Proti domu (Salomon Sigris); Predica (Diana Coomans); Gozdna idila (Albin Polašek); Premogar in njegovo dete; Notranjost vhoda v cvetličnjak, Garfield Park, Chicago; Ilustracije v opisu parka Yellowstone; Ljubezen (Drago Vidmar); Trgovci s sužnjami (Victor Giraud); Mati in dete (Ivan Meštrovič); Proletarci (Vasilij Kassian); Rudarsko mesto (Drago Vidmar); Abd-el-Krimov glavni stan v Maroku; Jetniki (Van Gogh); Paraziti; Rudar—invalid (Drago Vidmar); župnikova pomota; Naloga; Mladi fundamentalist.

PORTRETI.

Abd-el-Krim, G. Čičerin, Leon Trocki, Hjalmar Branting, William Green.

WAUKEGANSKA POŠTA.

Srce nam poskakuje veselja, kadar čitamo pohvale v dopisih, ki ji pišejo bivši delegatje konvencije S. N. P. J. o nas in naši naselbini. Ni jih bilo veliko, ki so nas pohvalili, a proti nam ni pisal nobeden, kar je lahko znamenje, da se strinjajo z drugimi. Ob enem izlivajo žolč, ker se ni dosti dobrega naredilo za Jednoto. Današnji sistem je tak, da ni nič brez denarja. Za Jednoto se je doseglo v čudnih okolščinah mnogo, ni pa se naredilo tisto, kar so gotovi posamezniki hoteli. Zato pravijo, da se ni nič naredilo. Bo že, bo že. Saj ste se dobro imeli, kakor pravite. Z novimi pravili lepo na polico, da bodo zapuščena, pod prašno odejo, čakala prihodnje konvencije.

Pri nas smo dobili v S. N. D. novega hišnika. Dru-

gače po malem plešemo, ali pa se doma dolgočasimo in se pritožujemo, da ni več tako "fletno" kot je bilo prejšnje čase. To pomlad bomo zidali tudi "svojo" šolo in mogoče tudi "svojo" dvorano. Eno že imamo, ki je pa "premajhna za naše razmere". Po navadi strši v njej praznosta.

Sod. Vičič se je preselil v Chicago. V kratki dobi, ko je bival med nami, je precej slišal, videl in občutil. Zelo malo je med nami tistega, kar imenujemo "naprednost". Imamo par oseb, ki so našim naprednim ustanovam napravile precej škode. Ravno te osebe so tudi s. A. V. napravile precej škode. Prepirali so se prej in se prepirajo sedaj, čeprav A. V. ni več v naselbini.

Janez je napreden človek. Zabavlja čez socialiste in tudi v cerkve ne hodi, kajti svojo ženko rajše "zu-

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih!

TONY SEGINA, organizator.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrug, prihajajte redno k sejam in pridobite klub novih članov!

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69 JSZ. zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste!

ANTON ZORNIK,
Box 202, Herminie, Pa.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00,
pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva.
Deset članov(ic) je treba za
novo društvo. Naslov za list
in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Denarni dar za Božič

Ima le tedaj vrednost, ako je dostavljen pred božičem.

Gotovo vam je znano, da je pošta zelo obložena s pošiljatkami ob tem času. Zato ne odlašajte z njimi.

Vsekakor, glejte nato da jo vaši sorodniki dobijo pred božičem.

Na vse te pošiljatve v domovino obračamo posebno pozornost, kar vam jamči, da bo izplačana v popolni vsoti in v najkrajšem času.

Z ozirom na naš veliki promet in dobre zveze z največjimi bankami v domovini, nam je mogoče da vam nudimo najugodnejše cene.

Sprejemamo prijave za božični izlet v domovino s parnikom "Berengaria", kateri odpluje iz New Yorka dne 9. decembra. Pišite po informacije.

Kapital in prebitok
\$2,000,000.00

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV.

naj" počaka, ker ona "moli za oba". On ga med tem časom par zvrne. Domov grede zatrjuje, da je najboljše če ne spada k nobeni "stranki", ker so vse kruded, in se tudi nobenemu zameriti ne moreš, če nikamor ne spadaš. Sicer so vsi za denar, on pa jih noče podpirati. Odprl bo rajše štacuno, ali pa "soft drink parlor" in tako pomagal sam sebi. Vsaki zase! Tako bo postal sam svoj gospod. Z delavci tako ni nič! (Njihov denar je vseeno dober.)

Perfidnost naših slovenskih dušnih pastirjev je dosegla vrhunec. Oblekla je svinjsko kožo in paradira kot kurent v predpustu pred strmečo slovensko javnostjo. "Somebody" igra cirkus. "Nobody" gleda in se zabava ne da bi plačal vstopnino. "Mi pa ostanemo kakor smo bili," je rekel Bonaventura.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

B., North Side, Chicago.—Prihodnjič.

S. B., Honolulu.—Dosedaj bilo nemogoče. Bo urejeno v kratkem.

F. P., Maribor.—Poslano prejeli. Priobčitev sledi v eni prihodnjih izdaj.

Zapisnik pennsylvanske konference bo priobčen v prihodnji številki, enako drugi ostali dopisi.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213

Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO   **6% IN VARNO**

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

Chas. Pogorelec na agitaciji v Ohiju.....	42
Joseph Radelj, West Allis, Wis.	6
Henry Pečarič, St. Michael, Pa.	5
Louis Zajec, Milwaukee, Wis.	2
John Vitez, Pursglove, W. Va.	2
John Krebelj, Cleveland, O.	2
Anton Z. Arko, Diamondville, Wyo.	2
Ilija Bubalo, Johnstown, Pa.	2
Anton Slobodnik, Crested Butte, Colo.	2
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	1
Marko Tekavtz, Canonsburg, Pa.	1
Frances Zakovšek, North Chicago, Ill.	1
Frank Nagode, Sheboygan, Wis.	1
John Gregorich, Columbus, Kans.	1
Peter Kallan, Gillespie, Ill.	1
Joseph Volk, Cleveland, Ohio	1
Frank Rataic, Forest City, Pa.	1
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	1

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koka in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726   Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Letina v Jugoslaviji.

Glasilo trgovinskega departamenta "Commerce Reports" od 23. novembra piše:

Zadnje uredne cenitve izkazujejo najboljšo (record) letino za vse jugoslovanske pridelke razun koruze. Ceni se, da je skupna letošnja letina za 30 odst. boljše od lanske. Kar se pa tiče koruze same, je letošnji pridelek le za malo manjši od lanskega, ko je letina koruze dosegla rekord, ali še vedno 50 odst. večji nad normalnim pridelkom v letu 1923.

Resno vprašanje pa je, kako spraviti na trg veliki prebitok, ki je na razpolago za izvoz, in to vsled zboljšane dinarske valute in zmanjšanih cen poljedelskih pridelkov na svetovnem tržišču. Železniške vozne so bile znižane za povprečno 30 odst., in upajo, da bo nov tarif olajšal izvoz ter da bo izvoz v zaključnih mesecih tega leta razmeroma večji od onega v letu 1924.

Bančne vloge so se povečale in je polno razpoložljivega denarja; tesnost na denarnem trgu, ki je obstajala od avgusta 1922, zdi se da je prešla. Obrestne mere padajo in nekatere banke sedaj posojujejo denar solidnim izposojevalcem ob istih obrestnih merah, kakršne plačujejo na vloge. — F. L. I. S.

KRASEN STENSKI KOLEDAR ZA SLOVENSKE DRUŽINE.

Ličen stenski koledar je tekem celega leta pravi kras za vsako družino in za vsako hišo, Trinerjevi stenski koledarji uživajo že več let sloves, da so najlepši v vsaki sezoni. Ti koledarji so pa v resnici vsako leto v decembru tudi lepši, ker tvrdka Joseph Triner Co. izdeluje sloveče Trinerjevo grenko vino; umetniki, ki so pri tej tvrdki zaposleni, uporabljajo vedno svoje najboljšje moči, da zadostijo prijateljem Trinerjevega grenkega vina. Trinerjev stenski koledar za leto 1926 je nekaj povsem novega in izredno krasnega. Kaže vam v resnici srečno in zadovoljno družino v domači hiši. Mlada mati se igra s svojo hčerko v ličnej sobi in zadovoljen oče gleda z veseljem na obe. Nasmeš z obrazov vseh teh treh je v popolnem soglasju s smehljajočim vrtem v ozadju in z višnjevim obnebjem. Vaš lekarnar vam bo dal ta koledar zastoj, če ne, pa pošljite 10 centov v znamkah za poštino na naš naslov: Joseph Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Toda ne odlašajte z naročilom. Lansko leto smo jih razposlali nad 500.000 in vsi koledarji so bili razposlani pred Božičem.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, brošir ja 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIŠNJEVA REPATIČA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALOL (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLOREJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTNE IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HOI, povest, broširana	.65
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FE. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevle I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (O. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENČE, (Aate Debeljak), broširana	.50
AVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE. (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EK SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leomid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TEGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ČARLJEVA ZENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.35
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.50
KASIJ, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOC NA HMEJNJKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.30
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kera)	5.00